

**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TOIMINTAKERTOMUSKANNANOTTO
SOSIAALITURVAN MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNAN TOIMINTAVUODESTA 2016**

Sosiaali- ja terveysministeriö
Helsinki 2017

SISÄLLYS

Sosiaali- ja terveysministeriön toimintakertomuskannanotto sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnasta vuodelta 2016.....	3
1. Yleisarvio ja valmistelu	3
2. Tulossopimuksen toteutuminen	4
2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta.....	4
2.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta.....	4
2.3 Arvio henkisten voimavarojen kehittämisestä	5
3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot.....	5
4. Toimenpiteet.....	5
4.1 Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle ehdotetut toimenpiteet	5
4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet	6

Sosiaali- ja terveysministeriön toimintakertomuskannanotto sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnasta vuodelta 2016

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän toimintakertomuskannanottonsa sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan (Somla) toiminnasta vuodelta 2016 ja niistä toimenpiteistä, joihin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annettu toimintakertomus, 5.5.2017 annettu STM:n tilintarkastuskertomus ja muut selvitykset antavat aihetta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on erityistuomioistuimeen rinnastettava sosiaalivakuutuksen lautakuntatyypinen muutoksenhakuelin. Sen toiminnasta säädetään sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (1299/2006). Lautakunnan tehtävänä on kansalaisten oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden edistäminen tuottamalla oikeudenmukaisen, yhdenmukaisen ja perustellun päätöksen kohdullisessa ajassa kansalaiselle, joka on tyytymätön Kansaneläkelaitoksen tekemään päätökseen. Somla ei ole muutoksenhakuelin opintotukea ja työttömyysturvaa koskevissa asioissa. Somla kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön kirjanpitoyksikköön ja sen tilinpäätös raportoidaan osana ministeriön tilinpäätöstä.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Vuoden 2016 tulossopimuksessa arvioitiin, että vireille tulisi 29 000 asiaa ja lautakunta pystyisi ratkaisemaan 27 500 asiaa ja koko vuoden keskimääräinen käsittelyaika olisi 9 kuukautta. Vuonna 2016 vireille tuli 27 451 uutta valitus- ja poistoasiaa. Valitusten käsittelyaika on ollut vuonna 2016 keskimäärin 7,5 kuukautta. Tavoite keskimääräisestä 9 kuukauden käsittelyajasta saavutettiin hyvin. Toimintavuonna ratkaisumäärälle asetettu tavoite saavutettiin tyydyttävästi (93,36 %) lautakunnan ratkaistessa yhteensä 25 675 valitusasiaa.

Vuosien 2009 – 2014 aikana lautakunnan toiminnan pääasiallisena tavoitteena oli valitusasioiden keskimääräisen käsittelyajan lyhentäminen. Samalla käsittelemättömien vireille tulleiden asioiden lukumäärä laski reilusta 30 000 alle 11 000 asiaan. Vuonna 2014 ruuhka ei enää purkautunut ja vireillä olevien valitusten kokonaismäärä kasvoi 1071 asialla. Vuonna 2016 vireillä olevien käsittelemättömien asioiden määrä kasvoi 1 776 asialla ja oli vuoden lopussa 18 180.

Somla vireille tulevien asioiden määrä tuntuu vakiintuneen noin 27 000 - 28 000 asiaan vuodessa. Valitusten määrä on kasvanut kaikissa lautakunnan käsittelemissä asiaryhmissä. Kesän 2014 jälkeen Somla ei ole kyennyt ratkaisemaan samaa määrää valitus- ja poistoasioita kuin niitä on tullut vireille. Ratkaisemattomien asioiden varasto on kääntynyt kasvuun ja lautakunnan toiminta on alkanut ruuhkautua uudelleen. Samalla asioiden keskimääräinen käsittelyaika on kääntynyt kasvuun.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminta ja sen kehittäminen ovat toimintakertomuksen ja muun aineiston perusteella tuottaneet hyvän tuloksen toimintavuodelta 2016 (arvosana 4) Arviointiasteikko 5-1; 5=erinomainen tulos; 4=hyvä tulos; 3=tyydyttävä tulos; 2=välttävä tulos; 1 = heikko tulos).

Kannanotto on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön sisäisessä valmisteluryhmässä sekä vakuutusosaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, esitelty hallinnonalan kehittämispäivillä 2.6.2017 ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on antanut siitä palautteen. Sosiaali- ja terveysministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastus-

kertomukseen ja vuosiyhteenvetoon sekä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintakertomukseen.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Somlan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta toiminnan tavoite on edistää muutoksenhakijoiden oikeusturvaa toimeentuloturvaan koskevista asioista tuottamalla mahdollisimman nopeasti lainmukaisia, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia yksilöllisesti perusteltuja päätöksiä. Lautakunnan onnistumista seurataan lautakunnan päätöksistä vakuutusosoikeuden muutosprosentin, kanteluiden määrän osalta sekä lisäksi käsittelyajan osalta.

Somlan käsittelyaikaa mitataan kahdella eri tarkastelujaksolla, vuoden ja kuukauden ajanjaksoilla. Käsittelyaika on kääntynyt kasvuun, koska vuoden 2016 keskimääräinen käsittelyaika oli 7,5 kuukautta (7 kk 2015) ja joulukuun 2016 käsittelyaika oli 8,3 kuukautta (7,2 kk 2015).

Somlan toiminnan kehittäminen on ollut sosiaali- ja terveysministeriön painopisteenä. Käsittelyaikojen lyhentäminen ja siten muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantaminen on ollut tärkein tavoite. Lautakunnan tuloksellisuuteen vaikuttavat edelleen suuret valitusmäärät ja asianhallintaprojektin loppuun saattaminen. Työn alla on sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan yhdistäminen sekä yhdistetyn lautakunnan siirtyminen uusiin tiloihin. Näiden muutosten on suunniteltu toteutuvan vuonna 2018.

Oikeudenmukaisuuden vaikuttavuustavoitteet toteutuivat edellisvuoden tasossa. Kanteluiden määrä pysyi vähäisenä, kun niitä tehtiin vuonna 2016 ainoastaan 2 kappaletta, ja määrää voidaan pitää pienenä verrattuna lautakunnan asiamääriin.

Vakuutusosoikeuden ratkaisuisissa muutosprosentti oli vuonna 2016 keskimäärin 8 prosenttia, joka on hieman pienempi kuin vuonna 2015 (9 %), ja on alle tulosneuvotteluissa asetetun tulostavoitteen (15 %). Valtaosa kanteluista koski lautakunnan pitkää käsittelyaikaa. Tältä osin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ylitti tavoitteen. Koska ylemmän asteen muutospäätöksissä ja kanteluihin annetuissa vastauksissa ei ole mainittu lautakunnan päätösten perusteluja, niin tästä voidaan päätellä, että lautakunnan päätösten laatua on pidettävä hyvänä.

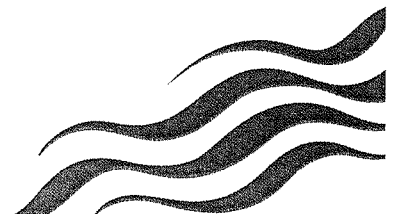
2.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

2.2.1 Tuotokset ja laadunhallinta

Vuoden 2016 osalta arvioitiin Somlaan saapuvan noin 29 000 valitusasiaa. Vuonna 2016 lautakuntaan saapui 27 451 valitusasiaa, mikä on 1073 kappaletta vähemmän kuin vuonna 2015.

Somlan ulostavoitteena oli käsitellä 27 500 valitusasiaa. Lautakunta ratkaisi vuonna 2016 yhteensä 25 675 valitusasiaa, joka on 1 776 vähemmän kuin uusia saapui. Ratkaisuprosentti vireille tulleista asioista oli 93,36. Ratkaisumäärätavoite oli 1 500 kappaletta suurempi kuin edellisenä vuonna.

Palvelukyvyyn ja suoritteiden laadun osalta lautakunnalle oli asetettu käsittelyaikatavoitteeksi 9 kuukautta vuonna 2016. Vuoden 2016 keskimääräinen käsittelyaika oli 7,5 kuukautta, joten tulostavoite saavutettiin. Kuukausikohtaisesti tarkasteltuna lautakunnan käsittelyaika nousi vuoden 2015 joulukuun yh-

teensä 7,2 kuukaudesta 2016 joulukuun yhteensä 8,3 kuukauteen. Käsittelyaikatavoitteeksi joulukuun 2016 osalta oli asetettu yhteensä 9 kuukautta.

2.2.2 Toiminnallinen tehokkuus

Somlan taloudellisuustavoitteeksi asetettiin vuodelle 2016 se, että päätöksen hinta on 200 euroa. Toteutunut valitusratkaisun kustannus oli 198 euroa. Lautakunnan voidaan katsoa täyttäneen hyvin tulostavoitteensa.

Somlan tuottavuutta mitataan ratkaisuina henkilötyövuotta kohden. Tulossopimuksessa työn tuottavuuden tavoitteeksi asetettiin 404 ratkaisua henkilötyövuotta kohden. Tuottavuudelle asetetusta tavoitteesta jäätettiin jonkin verran jälkeen, kun lautakunta ratkaisi 392 valitusasiaa henkilötyövuotta kohden.

2.3 Arvio henkisten voimavarojen kehittämisestä

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta saavutti osan tavoitteistaan.

Somlassa oli vuonna 2016 yhteensä 65,4 henkilötyövuotta. Henkilötyövuosien määrä kasvoi edellisestä vuodesta (59,28 htv 2015) ja työntekijöiden vaihtuvuus oli vähäistä. Määräaikaisten työntekijöiden osuus vuonna 2016 oli 22,4 %. Vuoden 2016 aikana kaksi työntekijää siirtyi vanhuuseläkkeelle. Työkyvyttömyyseläkkeelle ei siirtynyt yksikään.

Somlassa toteutettiin työtyytyväisyysbarometri vuonna 2016. Vastausprosentti kyselyssä oli valitettavan alhainen (40 %). Somlan vuoden 2016 kokonaisindeksi kyselyssä oli 3,2 ja täten jäi alle tavoitteen (3,5). Tulos hieman laski edellisestä kerrasta, jolloin se oli 3,4. Valtion kokonaisindeksi vuonna 2016 oli 3,5.

Henkilöstön keskimääräinen sairauspoissaolojen määrä kasvoi vuoden 2015 tasosta (8,7) jonkin verran ja oli vuonna 2016 keskimäärin 9 päivää henkilötyövuotta kohden, joten tulostavoitteeseen ei tältä osin päästy. Poissaolojen kasvu selittyy muutamalla yksittäisellä pitkällä sairauslomalla vuoden aikana. Henkilöstön osaamisesta on huolehdittu järjestämällä koulutusta ja koulutuspäiviä toteutui yhteensä 2/htv. Vuonna 2016 työpaikalla järjestettiin työterveyshuollon toimesta työpaikkaselvitys.

3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tilinpäätös on raportoitu osana sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöstä ja tilintarkastuskertomus sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta sisältyy tilintarkastuskertomukseen sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksestä vuodelta 2016.

Valtiontalouden tarkastusviraston 5.5.2017 päivätysssä tilitarkastuskertomuksessa sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksestä vuodelta 2016 ei ollut huomautettavaa.

Toimintakertomus on hallintojaoston hyväksymä. Toimintakertomuksen raportointi on ollut pääosin kattavaa ja selkeää.

4. Toimenpiteet

4.1 Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle ehdotetut toimenpiteet

Vuosi 2016 oli Somlassa merkittävien muutosten aikaa. Toimintavuoden aikana lautakunnassa siirryttiin uuteen asianhallintajärjestelmään, jonka seurauksena henkilökunnan ja jaostojen työskentelytavat muut-

tuivat. Käyttöönotto on vaatinut suuren määrän henkilöresursseja ja se on edellyttänyt lautakunnan koko henkilökunnalta paljon työtä. Suurten asiamäärien ja vireillä olevan asianhallintaprojektin vuoksi lautakunta ei kyennyt vuoden 2016 aikana ratkaisemaan valitusasioita yhtä paljon tai enemmän kuin niitä tuli vireille.

Somlassa on vireillä kaksi merkittävää hanketta, jotka liittyvät lautakunnan toimintaan. Suunnitelmissa on sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan yhdistäminen sekä yhdistetyn lautakunnan siirtyminen uusiin toimitiloihin. Näiden muutosten on suunniteltu toteutuvan vuonna 2018.

Kun otetaan huomioon etuuskien merkitys edunhakijoille, käsittelyajan pidentyminen on syytä pysäyttää. Ministeriö edellyttää, että sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tulosten kohentamiseksi:

- valitusasioiden ruuhkautumisen vuoksi käsittelyajat uhkaavat pidentyä aikaisemmasta. Tämä edellyttää lautakunnassa toteutettavaa sisäisen toimintaprosessin edelleen kehittämistä ja huomioon ottamista lautakuntien yhdistyessä
- varmistaa vuoden 2017 aikana asianhallintaprojektin loppuunsaattaminen, joka uudistaa, kehittää ja nopeuttaa lautakunnan työprosesseja
- päätöstuotanto pidetään tehokkaana huolehtimalla toimivista prosesseista ja optimaalisesta henkilöstörakenteesta.

4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

Sosiaali- ja terveysministeriö tukee sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan sähköisen asianhallintaprosessin loppuunsaattamista siten, että valitusten käsittelyssä päästäisiin kokonaan sähköiseen toimintaan.

Toimenpiteet, joita ministeriö aikoo toteuttaa, jotta sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintaedellytykset voisivat parantua:

- sosiaali- ja terveysministeriön johdolla jatketaan valtiovarainministeriön kanssa sovittuja lainmuutoksia sekä valmistellaan muita toimenpiteitä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyaikojen lyhentämiseksi
- sosiaali- ja terveysministeriö saattaa loppuun Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman hankkeena aloitettua sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan yhdistämistä. Samalla selvitetään uusien edullisempien yhteisten vuokratilojen hankkimista
- sosiaali- ja terveysministeriö tukee sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan sähköisen asianhallintaprosessin käyttöönottoa vuonna 2017 siten, että valitusten käsittelyssä päästäisiin kokonaan sähköiseen toimintaan.

Helsingissä 9.6.2017

Sosiaali- ja terveysministeri

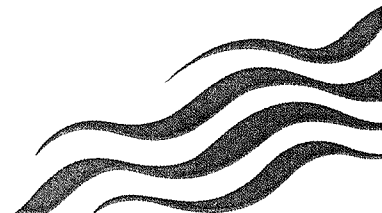

Pirkko Mattila

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

JAKELU

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta
Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori (Netra)
Perhe- ja peruspalveluministeri
Tarkastuspäällikkö

